

Nr 198

Av herr Jönsson i Ingemarsgården m. fl., om skattepremiering av enskilt sparande.

(Lika lydande med motion nr 154 i Första kammaren)

För att höja den ekonomiska framstegstakten krävs det att utrymmet för investeringarna vidgas så att produktiviteten — produktionen per arbetstimme — genom fortsatt teknisk och maskinell rationalisering på skilda sätt kan främjas. Detta förutsätter ett ökat löpande sparande.

Den anförda synpunkten anger den samhällsekonomiska motiveringen varför gynnsamma betingelser bör skapas för sparandet. Ur den enskildes synvinkel skapar ett regelbundet och långsiktigt sparande ett ökat mått av ekonomisk trygghet och oberoende. Samhället har där en ytterligare anledning att främja det enskilda sparandet.

Samtidigt måste uppmärksammas att de enskilda sparandemotiven genom olika anledningar har försvagats under loppet av de senaste 10—20 åren. De samhälleliga trygghetsåtgärderna, vilka i och för sig utgjort väl grundade reformer, har säkerligen inte kunnat undgå att minska de enskildas behov av att spara för att ha en reserv vid sjukdom, arbetslöshet eller för ålderdomen. Detta innebär ingen kritik mot de sociala försäkrings- och trygghetsåtgärder som i stort sett under principiell enighet genomförts. Men den sannolika effekten på den enskildes sparandemotiv måste också beaktas. Det förhållandet att den enskilde numera anser sig kunna räkna med en viss årlig, ekonomisk standardförbättring verkar sannolikt också något minskande på sparbehovet. Mest försvagande — för att inte säga förödande — på sparviljan har med säkerhet den fortgående och vissa år mycket kraftiga penningvärdeförsämringen varit.

Det finns således flera skäl för samhället att söka främja det enskilda sparandet. Förslag om särskilda åtgärder i detta syfte har framförts bl. a. från folkpartiets sida vid upprepade tillfällen i riksdagen. Efter hemställan från 1957 års riksdag tillkom särskild utredning med uppdrag att utarbeta förslag till sparfrämjande åtgärder. Av de förslag som här framkom — av utredningens majoritet eller reservanter — har endast det allmänna lönsparandet hittills genomförts. Det allmänna lönsparandet kan emellertid till följd av sin konstruktion knappast få annat än en avgränsad anslutning.

För att få en större bredd på ett system för sparstimulans bör detta få en mer generell karaktär. För att få en större effektivitet bör det utformas så att spararen på ett omedelbart och direkt sätt får en personlig ekonomisk fördel av sin sparprestation. Lönsparandet bygger som stimulans helt på

lotterivinstintresset, vilket knappast kan få samma effektivitet. Den extra avkastningen, vilken skall utgöra stimulansen, blir i lönsparandet beroende av i vilken utsträckning *andra* deltar och fullföljer sitt sparande.

Enligt vår mening kan en effektivare och mera generell form för stimulans av det enskilda sparandet erhållas om det utformas så att spararen för en fullgjord sparprestation får en viss skattelättnad. Denna bör stå i proportion till sparinsatsen. Med sådan utformning kan alla vara med i systemet. På ett enkelt sätt kan stimulansåtgärderna utformas så att inte ekonomiskt välsituerade särskilt gynnas utan stimulansen i första hand kommer det breda »folksparandet» till godo.

Ett system av sådan karaktär framlades i en reservation till sparstimulansutredningens betänkande av tre av utredningens ledamöter. Systemet — som utgjorde en vidare utbyggnad av tidigare förslag vilka framlagts i motioner till riksdagen — byggde på den s. k. *sparkontoprincipen*. Vi har för vår del ansett att detta system vore så värdefullt och i detaljerna så väl utformat att det efter den mindre överarbetning, som förslaget överförande i lagtext kunde föranleda och vilken kunde ske genom Kungl. Maj:ts försorg, borde genomföras. Vi har därför väckt motioner härom såväl vid 1960 som 1961 års riksdagar. Motionerna har avvisats av riksdagens majoritet. Då vi anser att samhällets åtgärder för stimulans av det enskilda sparandet bör byggas ut och effektiviseras — bl. a. i syfte att åter nå en fungerande kapitalmarknad — anser vi skälen för det föreslagna systemets skyndsamma genomförande helt övervägande. Vi tillåter oss därför att ånyo framlägga det för riksdagen.

Den förut refererade reservationen till sparstimulansutredningen (SOU 1961: 2) innehåller en detaljerad redogörelse för systemet. Vi återger därför här endast vissa centrala delar.

Sparpremieringen knytes till särskilt sparkonto, vilket skall få öppnas av var och en till statlig inkomstskatt skattskyldig fysisk person, som är mantalsskriven i Sverige och som fyllt 16 år. En och samma person skall endast ha rätt att öppna ett konto. Äkta makar skall dock ha rätt att öppna var sitt konto, även om endast den ena maken är skattskyldig för inkomst. Föräldrar skall vidare ha rätt att öppna särskilt konto för egna minderåriga barn (barnkonto). Härigenom nås en enkel form för utbildningssparande.

Konto skall få öppnas i bank eller därmed jämförlig sparinrättning (af-färsbank, sparbank, jordbrukskassa, HSB-sparkassa och liknande).

Motiven för att avgränsa sparstimulansen till banksparande är huvudsakligen följande. Det underlättar starkt administrationen. Till skillnad från sparande i s. k. reala former såsom aktier, fast egendom och liknande är banksparandet inte värdefast. Genom sparpremieringen uppnås ett visst mått av inflationsskydd åt det premierade banksparandet. Genom särskilda anordningar skulle tillses att inte försäkringssparandet missgynnades. Obligationssparandet, som är en annan viktig form av penningssparande, bör er-hålla inflationsskydd genom särskild värdesäkring, varom utredning pågår.

Premieringen skulle ta formen av skattelättnad. Den utformas så att

skatten minskas med ett belopp som motsvarar 10 procent av det på sparkontot under året nyinsatta beloppet. Nysparas på kontot t. ex. 1 000 kronor blir skattelättnaden 100 kronor.

Som villkor för definitiv premiering skall gälla att sparad belopp stått inne på kontot minst fem år, detta för att lägga stimulansens tyngdpunkt vid det långsiktiga sparandet. Lyfter vederbörande insatt belopp *innan* fem år, skall premien på det i förtid uttagna beloppet återgå till statsverket. Det skall ombesörjas av banken. Kontot skall icke vara spärrat, utan uttag skall kunna ske efter spararens egen vilja.

För att vidare i främsta rummet premiera småsparandet hos allmänheten bör maximering föreskrivas för det högsta årsbelopp som kan premieras. Med hänsyn härtill och med beaktande av önskemålet att iaktta en viss försiktighet vid systemets start föreslås maximering till 1 000 kronor per konto och år. För två äkta makar tillsammans således 2 000 kr. Årsbeloppet för premiering av insättning på barnkonto föreslås maximerat till något lägre belopp eller 800 kronor. Högsta sammanlagda belopp för ett och samma konto föreslås till 15 000 kronor exkl. upplupen ränta (barnkonto 10 000 kronor).

Premieringen skall efter överenskommelse med arbetsgivaren kunna knytas till källskatten. Det förutsätter att överenskommelse träffas om att arbetsgivaren ombesörjer insättning på sparkonto för den anställdes räkning. Genom premiering vid källskatten kan spararen få en omedelbar och synlig »belöning» för sparinsatsen, vilket bör höja stimulansseffekten.

För rätt till sparpremie skall krävas att spararens samtliga tillgodohavanden på bank skall ha ökat under året med minst det belopp för vilket skattepremiering yrkas. Enbart överflyttning från annat konto till ifrågavarande sparkonto kan inte föranleda premiering. Premiering skall vidare lämnas endast för belopp som överstiger kontots tidigare maximum. Genom denna kontrollregel hindras att systemet efter en inledande 5-årsperiod kan bli »självförsörjande» och medge sparpremiering vid alternerande uttag och insättning vartannat år. Innebörden av regeln är att premie erhålles endast en gång för på sparkonto insatt belopp.

För att inte inkräkta på de kommunala skatteintäkterna, bör premieringen knytas till den statliga inkomstskatten. Av denna anledning synes en premiering motsvarande 10 procent, vilket är den statliga marginalskatten i botten, inte vara för stor.

Vad gäller förslagets detaljutformning i övrigt hänvisar vi till den förutnämnda reservationen (av herrar Antonsson, Brundin och Danmans).

Det angivna sparkontosystemet innebär en generell stimulans för allmänhetens regelbundna småsparande. Premieringens storlek har så avvägs att den innebär en värdesäkring av banksparandet, motsvarande en årlig penningvärdeförsämring av ca 2 procent. Systemet innesluter stimulans för målsparande efter spararens eget val. Den som vill genom ett regelbundet sparande spara till insats i t. ex. eget hem får möjlighet till detta inom sparkontosystemets ram. Genom möjligheten till särskilt barnkonto uppnås en premiering och stimulans av utbildningssparande. Över huvud taget vill

systemet nå en stimulans av allt »sparande i förväg». Det motverkar härigenom den framträdande tendensen till växande kreditköp i olika former, vilken ur samhällsekonomisk synvinkel är problematisk.

På grundval av den detaljerade utformningen i reservationen till utredningen bör författningstexter utformas genom Kungl. Maj:ts försorg och därefter föreläggas riksdagen. Vi föreslår att riksdagen hemställer därom.

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi,

att riksdagen måtte

a) uttala sin anslutning till ovan angivna system för premiering av det enskilda sparandet, innefattande bl. a.

att skattelättnad lämnas för sparbelopp som insättes på särskilda sparkonton i bank eller därmed jämförlig sparinsättning,

att premieringen skall utgå med 10 procent av nyinsatt sparbelopp och i motsvarande mån minska spararens statliga inkomstskatt,

att premieringen skall utgå för högst 1 000 kronor per år och konto,

att varje till statlig inkomstskatt skattskyldig svensk medborgare över 16 år skall ha rätt att öppna sådant premiesparkonto, dock att två äkta makar skall ha rätt att öppna ett sparkonto var, även om den ena maken saknar egen inkomst,

att premiesparkonto även skall få öppnas för egna barn under 16 år,

att premiering för sparinsättning skall kunna ske genom motsvarande lättnad i källskatten, om överenskommelse träffas att arbetsgivaren ombesörjer insättningen för den anställdes räkning,

att definitiv premiering skall förutsätta att sparbelopp stått inne på konto minst fem år,

att uttag skall kunna ske, om spararen så önskar, men att på uttaget belopp belöpande sparpremie genom bankens försorg då återgår till statsverket, ifall beloppet inte stått sparat minst fem år,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om författningsförslag på grundval av förut angivna riktlinjer för stimulans av enskilt sparande.

Stockholm den 24 januari 1962

Elias Jönsson
i Ingemarsgården

Harry Carlsson

Sigvard Larsson

Olaus Nyberg

Mac P. Hamrin

John G. Löfroth

i Kalmar